

VII. évfolyam 6. szám 1996. június

HÍRMONDÓ

Pásztó város sajtója következő számban a Pásztói Hírlap két változatát mutatom be.

1907. Január 1-jén, közel két és fél év szünet után Pásztó lakossága kézbe vehette a Pásztói Hírlap c. kiadványt, melynek első oldalán "Célok" címmel megfogalmazódtak a lapalapítók elképzelései: "Szerényen, minden zaj nélkül kopogtatunk be minden fogékony lélek ajtaján e lappal, midőn annak első számát közre bocsájtjuk. Midőn előttünk a község és vidékének boldogulása, haladása és lakosai jólétének fokozása, a ferde eszmék irtása, azok helyettesítése s a jónak a köztudatba való átvitele adta a bátorságot, hogy e lap megindítására vállalkozunk." A vasárnaponként megjelenő újságot kezdetben helyben, Nigrinyi Ferenc nyomdájában készítették, majd a nyomtatás átkerült Hatvan városába.

A magát társadalmi, szépirodalmi és közgazdasági jellegűnek valló lap Tárca, Hírek, Egyről másról c. rovataiban tudósított Pásztó és a környék eseményeiről. Az utolsó oldalak

40 évvel ezelőtt, május 25-én hunyt el SUPKA GÉZA, 73 éves korában. Rendkívüli műveltségével, kitűnő stílusával korszakok hangulatát, szokásait, az életet változásalt volt képes felidézni. Krónikása és egyben cselekvő részese volt a magyar történelem jelentékeny szakaszának.

Jó okunk van rá, hogy az Ünnepi Könyvhét fontos könyves rendezvényei sodrában emlékezzünk rá!

Az elmúlt hetekben a III. Budapesti Nemzetközi Könyvfesztiválról olvashattunk híradásokat, most a magyar olvasók-írók régi, megszokott juniálisa a téma. Jó lesz-e az idei könyvhét? A listák változatosságát és jó színvonalat ígérnek. Lesz Írószemmel, Körkép, Szép versek is. Igaz: nem féláron.

Lesznek hagyományos, a mindennapjaink talán egyik leggyakoribb szépségélményét adó irodalmi, költészeti írásművek, s lesznek olyanok, amelyekkel még csupán birkózik az e századi olvasó. Fontos, hogy figyeljünk minden irányzatra. Nyelvjáté-

RÉGI NÓGRÁDI LAPOK

Jelentős számban tartalmaznak hirdetéseket.

1919. február 2-án jelent meg az utolsó száma a Pásztói Hírlap első változatának. A második változat 1926-tól jutott el az olvasókhoz, évfolyamai azonban mind az Országos Széchényi Könyvtárban, mind Nógrád megye közgyűjteményeiben csak 1928-tól hozzáférhetőek. A Pásztói Hírlap e változatát Hatvanban nyomták, felelős szerkesztője Mátrai Sándor volt.

A korábbi rovatok a Tarka-Krónika c. rovattal bővültek. Ami meglepő, hogy a hirdetések megjelentek a tartalmilag értékes oldalakon is.

Igen gyakori fővárosi lapok, magazinok színes, rövid ajánlása.

A Pásztói Hírlap 1928. szeptember 9-diki számában érdekes előfizetési akció indult:

"Szenzációs kedvezmény a Pásztói Hírlap előfizetőinek!

66,- Pengő bolti áru könyvet a magyar Irodalom legkiválóbb termékeit 33,- Pengőért kaphatja meg a Pásztói Hírlap minden olvasója 1928. október 15-ig." A felhívást követő "Mu-

ÜNNEPI KÖNYVHÉT '96.

kokba bonyolódva, nyelvújító-mondatokban, absztrakt szövegekben a nyelvnek mint kommunikációs rendszernek a lehetőségeit merítik ki egyes szerzők. Egy másik irányzat hívei az elektronikus audio-vizuális irodalom létrehozását tűzték ki célul, nem mondva le eközben a nyelvújító jellegű használatáról sem. Megint mások az irodalmat a képzőművészet felől tudományokkal elegyítve szándékoznak művelni.

Szóval itt vannak az irodalom új műfajai is! Az audio-vizuális képszöveg, amely már kezdi elérni, illetve el is érte az ún. tipográfiai minőséget.

S van egy biztos kalauzunk is ebben: Nagy Pál könyve; Az irodalom új műfajai. Köszöntsük őt is, könyvét is! Sokan nem tudják, nem tudhatják, hogy a budapesti 1883. április 8-án született művészettörténész, régész, újságíró, író SUPKA GÉZA kezdeményezte 1927. májusában az évenkénti országos könyvnap rendezését. Hite, meggyőződése volt, hogy az irodal-

tasd meg a könyvtáradat és megmondom, hogy ki vagy! mottóval induló írás arról tudósított, hogy a Magyar Irodalmi Társaságnál eljárva sikerült a kedvezményt elérni: "Közenjárásunknak még az a nagy előnye is megvan, hogy olvasóink 11 Pengő beküldése esetén a hátralékos huszonkét pengőt két havi részletben is törleszthetik."

Az akcióban résztvevő előfizetők választhattak többek között a következő művekből: Napkelet Kiadóvállalat Lexikona, Boldog Margit legendája, Hakler Antal: Leonardo da Vinci, műmelléklettel, Komáromi János: Zeng a fenyves, Magyar Anonymus Pais Dezső fordításában, Mohács Magyarország Burgio pápai követ jelentései, Szekfű Gyula: Történetpolitikai tanulmányok c. műveiből.

A Pásztói Hírlap utolsó száma 1938. november 27-én jelent meg.

Mikrofilmmásolatai olvashatók a Balassi Bálint Könyvtár helyismereti különgyűjteményében.

/Bódi Györgyné/

mi, művészeti értékeket széles közönség számára is elérhetővé kell tenni. Az igényes népszerűsítésért talán senki sem tett annyit, mint ő. Nyitott volt s értékelni kész minden új irodalmi, művészeti törekvést, alkotást.

Budapesti, kolozsvári, grazi, párizsi egyetemi tanulmányai végeztével 1904-től a Nemzeti Múzeum Régiségtárában dolgozott.

Egy évig tanított a bécsi egyetemen. 1918 őszétől Károlyi Mihály Prágába küldött diplomáciai megbízottja volt. 1919-ben Bécsbe emigrált. 1921-től itthon újságok, folyóiratok szerkesztőségében dolgozott. 1934-ben az Országos Széchényi Könyvtár könyvtárosa lett. Országgyűlési képviselő volt 1949-ig. Jelentős, fontos műveket hagyott hátra. Emlékezzünk rá!

1929. május 12-én nyílt meg Magyarországon az első könyvhét.

/Tolnai Gáborné/

a Nógrádi Történeti Múzeum irodalomtörténész muzeológusa

A tarsolyomban Mikszáth-idézetekkel mentem hozzá, hiszen most nem Madách, nem Balassi Bálint, nem Kálmán, nem Balogh Károly, sem Bérczy Károly, Nagy Iván meg különösképpen nem tartozik a napi munkája aktualitásai közé. Munkatár- saival együtt a vendéglátói szerepkör apró részleteinek újragondolása lehetett a fő gondja. Irodalmi muzeológusokat láttak vendégül május 15-16-17-én, Győr, Zalaegerszeg, s más városok képviselőit, hogy együttgondolkodjanak a Palócföld legke- vésbé sem helyi jelentőségű irodalmi nagyjai hagyatékának őrzéséről, bemutatá- sáról, a tervezett publikációkról, a Mik- száthhoz leginkább illeszthető ünneplési formákról.

Vendéglátóm - beszélgetésünk helyszínén, a múzeumban - a könyvtárról, sokszálú kötődéséről szólt minden kérdés nélkül. - Fontosnak tartom az életben, olyan hely ahová nem hivatalosan, ahová belső kény- szerből jártam.

[Elmondta már a Nógrád hasábjain, amikor is - köszöntve őt a Madách-díjasok sorában - Interjút készítették vele, hogy a salgósbányai kis iskolában miért olvasott oly sokat, majd a Madách Gimnáziumban Leblancné Kelemen Mária és Kelemen Erzsébet tanítványaként hogyan formáló- dott, s lett magyar-könyvtár szakoská Szombathelyen.]

Voltam gyakorlaton a megyei könyvtárban. Gondolkodtam azon, hogy talán könyvtár- ban is el tudnám képzelni az életemet. Ma is élmény számomra: az ember csak járkal a polcok között, levesz-visszatesz könyvet. Az információ túl én szellemi kalandnak is tartom a könyvtárba járást! Kíváncsiságom győzött, amikor kérdésemmel megakasz- tottam a mesélést.

- Mit választ, keres kölcsönzésre?

- Útikönyveket, hajózással kapcsolatosakat. Szeretek utazni. Sokfelé vannak barátaim.

- Ha gondok vannak, mi vidít fel?

- Az én egyéniségemhez tartozik egyfajta távolságtartással nézni a világot, a dolgo- kat. Ez nagyon sok mindenen átsegít. Tudatosan kell élni. Távolságtartás nélkül előbb-utóbb tragikomikussá válik... A cinikus, a groteszk a világ természetes része.

- Mi a véleményed az ünneplésről? Mit jelent a Madách-díj?

- Az ember legfontosabb talán önmagának, de nem szabad túlzott fontosságot tulajdo- nítani neki. A díj: nagyon jólesik. (Sejtet- tem, hogy az elismerésről igen szűkszavúan fog szólni.) Úgy gondolom, le kell zárni és továbblépni, és valami még izgalmasabbat csinálni!

- Mikszáth?

- Arra gondolsz, hogy "parádé nemzet vagyunk"? Vegyék kézbe Mikszáthot Olvas- sák! Ez a legnagyobb jutalma egy írónak.

A mellettünk lévő teremben már kész a Mikszáth képei között című kiállítás. Szisz- tematikus képzőművészeti bemutató javarészt. Azokból a tárgyakból, amelyeket Mikszáth otthon őrzött: eddig nem látott anyag. Előhozakodom a Balassi-kiállítással. Egyáltalán nem szokványos volt!

- A kiállítás-készítés a lehető legjobb játék az életben. Fontosnak tartom elmondani, hogy ebben is vannak társaim; így Presits Antal is! Ahhoz tudnám hasonlítani: mint egy színházi produkció. Nehéz megalkotni. Hangulatot, nem képeskönyvet akarok adni a látogatóknak! Az a jó, ha nem érzékelhető, milyen nehéz létrehozni. Mulandó mint a színház, sem katalógus- ban, sem filmen nem őrizhető meg.

Irodalom esetében a kézirat természetesen fontos. Komplex műfajnak tartom a kiállítást. A Jó palócok díszkiadása a korabeli könyvkultúráról híradás, dokumentum; illetve arról is szól, hogyan értékelte őt a kor.

A munkámat összességében háromlábú székhez tudnám hasonlítani. Fontos az elemi dolgok elvégzése, a még meglévő tárgyak gyűjtése, gondozása; ezeket alkal- manként kiállítás keretében megmutatha- tom, valamint a tudományos ismeretter- jesztés is része a munkámnak.

Átlapoztuk a listát, amelyen a helyismereti részlegünk anyagából kiírt publikációra pillanhattunk.

- A tudományos publikáció az egyéni lehe- tőségek felé is kinyithatja az embert! Más típusú szellemi munka. Múzeumi könyvtá- rosként kezdtem a balassagyarmati szüle- tésű Nagy Ivánnal foglalkozni.

A Palóc Múzeumban őrzött könyvtára, hagyatéka valóságos kihívás, felszólító erejű kényszer volt a számomra. Az értel- miségi tudatos pálya fogott meg.

Szigorú következetességgel, úgy ahogyan Nagy Iván, az akadémikus történész dolgo- zott, vette sorra Kovács Anna is az életrajzi adatok közül azokat, amelyek a lelki fejlő- dés, azaz a "művelődés" meghatározói voltak. Ennek eredménye 1987-ben a doktori disszertáció lett. R. Várkonyi Ágnes legteljesebb elismerését tudhatja magáé- nak.

- Azt kívánom, hogy a Nagy Iván (1823- 1898) című írásodat, amely a Reformgon- dolkodás Magyarországon a XIX. században című kötetben jelent meg, sokan olvassák! Köszönöm a beszélgetést!

/Tolnai Gáborné/

MŰSZAKI KÖNYV- ÉS CIKKADATBÁZIS CD-N

Az OMIKK - az OMFB anyagi támogatásával - lehetőséget kapott egy korszerű, számító- gépes műszaki és gazdasági adatbázis kiépítésére, ami 1993 óta évente folyama- tosan 70-80 ezer tétellel kerül bővítésre.

A kis- és középvállalkozások növekvő száma egyre inkább indokolja a műszaki informá- cióterjesztés új módszereinek keresését. Az adatbázisra alapozott szolgáltatás a hazai műszaki információellátás körének kiszéle- sítését, a helyi vállalkozások fejlesztését kívánja segíteni. A könyvtár iránti érdeklő- dés fokozása sokféle, új típusú információ- val az olvasói igények megváltozását, növekedését eredményezheti.

Az adatbázis tételei nagyrészt az OMIKK és a vele együttműködő könyvtárak szakfolyóiratállománya, fontosabb cikkei, kisebb részben az Európai Közösség mun- kadokumentumai, illetve nemzetközi szabványai feldolgozásának eredménye. A könyveket és cikkeket leírásban és referá- tumban többszintű tárgyszórendszer segítségével tárja fel, s csak olyan leírások- kat tartalmaz, melyet dokumentumban is tud szolgáltatni. Tematikailag az adatbázis a következő területeket öleli fel: anyag- mozgatás, csomagolás, automatizálás, számítástechnika, bányászat, elektronika, híradástechnika, élelmiszeripar, energetika,

elektrotechnika, környezetvédelem, építő- ipar, papír- és textilipar, közgazdaság, vállalatirányítás, vezetés tudomány, vegy- ipar.

Az adatbázis jelenleg CD-n jelenik meg. Most még MicroISIS, de hamarosan Win- dows környezetben is használható lesz, s hozzáférhető X25 vagy Internet segítségével is. A jövőben tervezik kibővíteni műsza- ki Ki kicsoda, Intézményi abc (kutató és műszaki fejlesztési végző intézetek), illetve közép-és felsőoktatási tankönyvkiadást adatbázisokkal.

/Győriné Mojzes Anikó/

**Védett természeti értékeink
SZANATÓRIUMPARK
(Nógrádgárdony)**

Csitár a Kacsics nemzetség ősi birtokaként már régóta szerepel az oklevelekben. A faluhoz tartozó Gárdonypusztán építtette fel kastélyát (1894) Majláth István Géza, mely körül igen szép parkot alakított ki. A gróf sokat utazott a világban és sok mindent gyűjtött. Utazásairól hazatérve növényeket, fákat, cserjéket is hozott magával és ezeket a kastély parkjába telepítette. Legértékesebb fái a kaukázusi szárnyas dió, a keleti luc és a törökmogyoró. A Majláth-kastély ma tüdőbeteg szanatórium. A változatos növény- és madárvilág kellemes körülményeket biztosít a pihenni, gyógyulni vágyó betegek részére. A park csak korlátozottan látogatható. Irodalom: Nógrád megye védett természeti értékel, 1989.

/Füzesi Istvánné/
ÉVFORDULÓ

KISS DÉNES 1936-ban született Pacsán, Zala megyében. Gyermekkorában nagyszüleinél nevelkedett. A gimnáziumi évek alatt gyárban is dolgozott. A tanulás és a munka melletti kevéske szabadidejében ejtőernyőzött. 1958 óta közlik írásait a különböző folyóiratok és országos napilapok. Sokműfajú író. Verseskötetei mellett önéletrajzi írásai, gyermek- és ifjúsági regényei és ismeretterjesztő gyermekkönyvei jelentek meg.

1975-ben József Attila-díjjal, 1982-ben SZOT-díjjal jutalmazták. Műveiből: A csönd születése (önéletrajzi írások, 1985.)

Kó-fic-kó (gyermekversek, 1979.)
Mesélnek a fák (ismeretterjesztő mű, 1977.)

TÉNAGY SÁNDOR 1936-ban született Szekszárdon. Költőként indult. A 70-es évektől pályája más irányba fordult. Gyermekeknek kezdett verseket és meseregényeket írni. Első gyermekverskötete, a Mókavásár 1977-ben jelent meg. Meséinek főszereplői gyerekek, akik legtöbbször saját maguk, ritkábban a felnőttek segítségével ismerkednek a természet ámulatba ejtő gazdagságával. Meseregénye a népmesék világát idézi. Válogatás műveiből: Madár-naptár, virágóra.)Mese, 1978.) A világgjáró útjelző tábla. (Gyermekregény, 1981)

GYEREKEKNEK

A Nevelők Ünnepe

Nem véletlenül mondja a népi mondóka azt, hogy a Június nevelő hónap. A jó idő, a ragyogó napsütés felneveli a tavasszal bevetett árpát, rozsot és búzát, megérleli a gyümölcsöt. A felnőttek, akik ugyanúgy gondoznak, nevelnek, akár a kertész a virágait, ők a pedagógusok, nevelők. Azt a napot, amelyen megünnepeljük őket, pedagógusnapnak nevezzük. Ezt június első napján tartják országsszerte.

Köszönthetsz ezzel a szép verssel is:

Szabó Lőrinc

KÖSZÖNTŐ

Érzés, tudás tiszta méze
gyűlt a szívbe, gyűlt az észbe;
betűk hordták: ők a mi
lelkünk arany méhei.
Züm-züm, rétet és virágot,
bejárják a nagyvilágot,
s ma mint hála, mint kiáltás
csordul szívünkéből az áldás:
"Éljen a tanító bácsit"

A honfoglalás 1100. évfordulójára meghirdetett megyei olvasónapló pályázat díjazottjai május 4-én vehették át jutalmukat a könyvtárban.

ÚJ KÖNYVEINK

**MURDOCH, Dávid:
Észak-amerikai indiánok**

Ebből a könyvből sok érdekességet tudhatunk meg. Láthatunk a grizzly medve karmaiból készült nyakláncot, harci fejdísz, megismerhetjük az Irokézek hosszúháza-
inak belsejét, azt hogy mit tartanak a gyógyító emberek az orvos-ságos készletükben, és még sok-sok mást.

**GÖBÖLYÖS N. László:
A futball**

Mindazoknak szól a könyv, akik szeretik a futballt, vagy csak hasznos ismereteket akarnak szerezni a játék történetéről, szabályairól, nagy egyéniségeiről. Aki csak praktikus tanácsokra kíváncsi, azokat is megtalálhatja ebben a könyvben.

/Horváth Andrásné/

REJTVÉNY

TALÁLD KI!

Mi a foglalkozása a névjegy tulajdonosának? **BALKEZED ERNŐ**
Beküldési határidő: június 20.

Cím:

Balassi Bálint Könyvtár
Gyermekkönyvtára
3101 Salgótarján, Pf. 18

A májusi rejtvény helyes megfejtése:

Mohács

A májusi rejtvény nyertesei:

GECSE GABRIELLA
Salgótarján, Salgó út 48.,
LUKÁCS VIKTÓRIA
Salgótarján, Nyírfácska út 1.,
TÓTH TAMÁS
Salgótarján, Acélgári út 47/A.

A HÓNAP ZENESZERZŐJE SCHUMANN

RÓBERT SCHUMANN, a nagy német zeneszerző és kritikus 1810. június 8-án született Zwickauban, jómódú polgárcsalád ötödik gyermekeként.

Kezdetben magániskolában, később líceumban tanult, majd szülei kívánságára joghallgatónak iratkozott be a lipcsei egyetemre. Érdeklődése azonban mindinkább a zene és az irodalom felé irányította. Schubert dalainak hatására maga is megpróbálkozott komponálással, főként amikor a híres mestertől, Friedrich Wiecktól /későbbi apósától/ vett zongoraleckéket. Mint tehetséges fiatalember, könnyen vált szülővárosa zenei és irodalmi összejöveteleinek sztárjává. Jogi tanulmányait elhanyagolva is építette társadalmi kapcsolatait, élte egy könnyelmű, de reményteljes fiatal művész szabad életét. 1831-ben erőltetetten akarta fejleszteni zongoratechnikáját, de kísérlete megbénította jobb kezét. Kénytelen volt tehát lemondani az előadóművészi pályáról, és a zeneszerzés-zeneelmélet felé fordult. 1834-ben megalapítója és szerkesztője lett a híres "Neue Zeitschrift für Musik" c. új zenei folyóiratnak, és sokat tett a fiatal romantikusok /Weber, Chopin, Brahms, Mendelssohn, stb/ érvényesüléséért. További életére és alkotómunkájára döntő hatással volt korának ünnepektől: Clara Wieck iránti vonzalma, aki viszonzta szerelmét, és 1840-ben megházasodtak. Schumann zongoraműveit ettől kezdve a dalok sorozata váltotta fel, s hozzákezdett a nagyobb szabású művészi tervek megvalósításához is. Figyelme a zenekari és a kamarazenei műfajok felé irányult /szimfóniák, zongora- és gordonkaverseny, vonósnégyesek, zongoratriók- és kvintettek, opera, kantáta- és kórusművek, stb/.

1843-ban tanári állást kapott az új lipcsei konzervatóriumban, 1847-től a drezdai férfi- és vegyeskar vezetője lett, 1850-ben pedig elvállalta a városi zeneigazgatói állást Düsseldorfban. Közben hosszú európai művészkörútra kísérte nejét, aki zongoraműveinek nemcsak ihletője, hanem - Liszt mellett - legsikeresebb népszerűsítője is volt.

1851-től már betegség környékezte, fiatal korától kísérő idegbaja 1854-ben örültségé fokozódott s két év alatt végzett vele. Egy endenachi magánszanatóriumban hunyt el 1856. július 29-én.

Róbert Schumann jelentősége abban áll, hogy a dráma kivételével minden műfajban, de különösen a dal és a fantázia műfajában páratlan módon felfokozta a zene kifejezőképességét.

/Kocsis Zoltán/

KÖNYVTÁRI HÍR

Értesítjük Olvasóinkat, hogy július 8-tól augusztus 4-ig a könyvtár szolgáltatásai szünetelnek. Ez idő alatt a folyóirat olvasó látogatható hétfőtől péntekig, naponta 10-15.30 óráig.

Július-augusztus hónapban a könyvtár szombati nyitvatartása szünetel.

ÜNNEPI KÖNYVHETI AJÁNLÁS

A Balassi Bálint Könyvtár szeretettel vár minden érdeklődőt az ÜNNEPI KÖNYVHÉT salgótarjáni rendezvényeire.

PROGRAM:

Május 29-én, 16.30 órákor

NAGY PÁL: Az irodalom új műfajai c. kötetének bemutatója, kiállítás megnyitója

Június 3-án, 16.30 órákor

Bemutatkozik a sepsiszentgyörgyi H-PRESS KIADÓ

Június 4-én, 16.30 órákor

NÉMETH JÁNOS ISTVÁN: A kultúra üzenete 1.0 című kötetének bemutatója

Június 5-én, 16.30 órákor

BÁNLAKY PÁL: Oldalnézetből című kötetének premierje

KIÁLLÍTÁS, PROGRAM

A millecentenárium tiszteletére rendezeti történeti könyvkiállítást május 4-től június 8-ig láthatják az érdeklődők.

Május 29-én, 14.30 órákor nyílik a könyvtárban KOVÁCS BEÁTA és HOLUB LÁSZLÓ "Különös utazás versekben és képekben" című kiállítása.

KOJAK

Kortárs Jazz Klub

Május 31., 18.00

DON CHERRY: Multikulti

Június 14., 18.00

KENNY WHEELER:
Double, double you

OREGON: Moon and Mind

A klub támogatója:

KARANCS ÉPKFR KFT

ERDÉLYI KIRÁNDULÁS

autóbuszal

a Balassi Bálint Könyvtár szervezésében

1996. július 9. (kedd) -
július 14. (vasárnap)

A programra szeretettel várjuk olvasóink érdeklődését. Bejelentkezés, helyfoglalás a könyvtár titkárságán, érkezési sorrendben.

RÉSZLETES PROGRAM: Indulás 18.00 órákor. Két éjszakát töltünk Torokón és egyet Árkoson (Sepsiszentgyörgy mellett). Megtekintjük Kolozsvárt, a Tordai Hasadékot, Nagyenyedet, Gyulafehérvárt, Sepsiszentgyörgyöt, Brassót, a töröcsvári Drakula kastélyt, a Szent Anna tavat. Érkezés vasárnap 20 óra körül. Étkezés némi kiegészítéssel biztosított.

Költségek: 9.500,-Ft, mely összeg 50%-a befizetésével lehet jelentkezni.